

ANNEMIEK PUL RUNT
ÉÉN VAN DE WEINIGE
ONDERWIJSZORGBOERDERIJEN
IN NEDERLAND

Leren op een *boerenerf*

Het kostte rekenwerk, maar toen bleek dat Annemiek (43) en Jan Pul boerderij De Woerd konden kopen, was de keuze snel gemaakt. Extra ruimte - en niet per se voor hun gezin. Na verbouwingen werd een gedeelte ingericht tot onderwijszorgboerderij. Annemiek zegde haar baan als docent op een middelbare school op en geeft nu dagelijks 'thuis' les. „De jongeren die hier komen, hebben gemeenschappelijk dat het op school niet gaat, terwijl ze wel leerplichtig zijn.”

Tekst: D. DE BRUIN-PALLAND *Beeld:* ANNEKE VAT-PUL

Om het huis van Annemiek en Jan Pul liggen een moestuin, een boomgaard met verschillende soorten fruitbomen, een trapveldje en een weilte waar een paar schapen en een pony kunnen grazen. Annemiek: „Jan, mijn man, en ik zijn heel blij dat we dit huis konden kopen. We waren al een paar jaar betrokken bij pleegzorg en wilden dat soort bezigheden graag uitbreiden. Maar daarvoor hadden we ruimte nodig.

Na heel wat rekenwerk kwamen we erachter dat het voor ons haalbaar was om deze boerderij, De Woerd, te kopen en te verbouwen. De naam hielden we. Allereerst omdat de boerderij deze naam al had. Maar toen we ontdekten dat een natuurlijke verhoging in het rivierlandschap hier niet een terp heet, zoals in Friesland, maar een woerd, wisten we meteen dat ons huis die naam zou houden.

Vroeger waren er geen dijken. Als je dus bij hoog water droge voeten wilde houden, ging je naar een woerd. Toegepast op de situatie van onze onderwyszorgboerderij betekent dit dat jongeren hier terecht kunnen om op adem te komen, zodat ze de draad op school wellicht weer op kunnen pakken.”

SAMEN VOGELS LUISTEREN

Want dat is wat de onderwyszorgboerderij van Annemiek en haar man als doel heeft. De docent in Annemiek komt boven en ze legt haarfijn uit hoe het werkt op De Woerd: „Jongeren zijn hier welkom in de leeftijd tussen tien en achttien jaar. Ze hebben gemeenschappelijk dat het op school niet gaat, terwijl ze wel leerplichtig zijn. Sommigen zitten al in een zorgklas, maar ook daar lopen ze vast. Er is op school als het ware af en toe geen land met hen te bezeilen.

Stapje voor stapje proberen we erachter te komen wat er allemaal achter hun gedrag schuilgaat. Dat kan bijvoorbeeld door een gesprekje, door samen gewoon op een bankje op het erf te zitten en naar de vogels te luisteren of door een spelletje te doen.

Omdat het opleidingsniveau van de deelnemers nogal uiteenloopt, ontkomen we niet aan maatwerk.

Annemiek (43) en **Jan Pul** wonen met hun vier kinderen in een boerderij in Kesteren.

Annemiek was zeventien jaar scheikundedocent, maar runt nu met hulpverleners en vrijwilligers **onderwyszorgboerderij De Woerd**. Ze bieden ook woongelegenheid aan twee jongeren die leren om op eigen benen te staan.

Ieder weekend en in de vakanties zijn ze een logeeraadres voor jongeren die het thuis moeilijk hebben of die extra rust nodig hebben.

„Een jongere vond het erg lastig om terug naar school te gaan. De allereerste keer gingen we met z'n drieën, trouwe hond Buddy tussen ons in”

ANNEMIEK PUL

Bovendien heeft een aantal een vorm van autisme of ADHD. Anderen zijn hoogbegaafd.

Als ze bij ons komen, maak ik een persoonlijk plan van aanpak. Mijn eigen onderwijservaring komt me hierbij goed van pas. We gaan samen na hoe iemand het beste kan leren, we gaan op zoek naar leerstrategieën die aansluiten bij hun persoonlijke problematiek en monitoren hun welbevinden.”

SCHOOLWERK EN MOESTUINIEN

Op dit moment komen er zes jongens en één meisje iedere week bij Annemiek en Jan op de boerderij. „De één komt bijvoorbeeld vier dagen per week, een ander twee dagen en een volgende drie dagdelen. We leveren namelijk maatwerk, ons zogenoemde onderwijsarrangement.

Na de zomervakantie zijn we voor het eerst vijf dagen per week opengegaan, van negen uur 's morgens tot vier uur 's middags. Iedere dag ben ik aanwezig, samen met een geschoolde hulpverlener en een vrijwilliger.

Ik werk samen met Sannah, die net de opleiding Social Work achter de rug heeft, met Hannie, een speltherapeute met een pabo-achtergrond en Geertrude, onze orthopedagoge. We voeren coachingsgesprekken, we

geven creatieve therapie en we ontwikkelen praktische vaardigheden. Jongeren zijn prima in staat om zelf aan te geven wat ze nodig hebben. Vanuit hun behoeften gaan we aan de slag, met hun schoolwerk, in de moestuin of met de dieren.”

Iedere morgen begint het team om negen uur met een dagopening. „Op dit moment zijn we bezig met de psalmen. We lezen een gedeelte uit de Bijbel, ik zeg daar een paar dingen over en we bidden de Heere om een zegen voor de komende dag.

De meeste deelnemers zitten op een reformatorische school, maar dat geldt niet voor iedereen. We vragen wel van iedereen dat ze de normen en waarden respecteren en meedoen met het programma.

’s Morgens is in principe iedere deelnemer met zijn schoolwerk bezig. Als dat, om wat voor reden dan ook, (nog) niet gaat, kan iemand buiten een rondje lopen met Buddy, onze hond, of iets anders doen. Iemand mag ook binnenblijven, als hij maar stil bezig is.

’s Middags zijn we vaak op het erf te vinden. Al naar gelang het weer kiezen we een bezigheid uit. Afgelopen winter waren sommigen bijvoorbeeld bezig met het fabriceren van een laarzenrek. Het leren samenwerken staat hoog op ons lijstje. We stimuleren de jongeren om aandacht voor elkaar te hebben en elkaar te helpen.”

TROUWE HOND

Buddy heeft een belangrijke rol, zo blijkt als haar naam meerdere keren valt. Lachend: „Absoluut. Ze staat niet op onze loonlijst en dat is maar goed ook, want ze is onbetaalbaar.

„Ik word helemaal blij als ik een jongere zie die nu floreert, terwijl hij op een gesloten opvang heeft gezeten” **ANNEMIEK PUL**

Vanmorgen had ik bijvoorbeeld een pittig gesprek met één van onze jongens. Hij moest een keuze maken tussen A en B. Maar A was voor hem geen optie, B evenmin. Dus koos hij voor C, een mogelijkheid die voor zijn gevoel wel kon, maar niet realistisch was.

Alle vaardigheden die ik bezit, heb ik gebruikt en ingezet om hem dat duidelijk te maken, maar het lukte me niet. Eerst werd hij boos, toen kwam er een traan. Hij had het moeilijk.

Buddy had dit, zoals altijd, meteen in de gaten. Ze dreutelde wat om hem heen, zijn benen aaiend. Daarna keek ze vragend naar hem op. Hij nam haar op schoot en de kou was uit de lucht. Toen konden we rustig verder praten.

Een andere jongen vond het op een gegeven moment erg lastig om terug naar school te gaan. De allereerste keer gingen we met z'n drieën, Buddy tussen ons in. Buddy doet haar naam in alle opzichten eer aan."

SCHOOL EN GEZIN

Het werken met jongeren is Annemiek niet vreemd. „Zeventien jaar heb ik scheikunde gegeven op het Van Lodenstein College. Daarnaast was ik als mentor intensief betrokken bij de bredere ontwikkeling van leerlingen. Die ervaring neem ik nu mee.

Wat ik vooral merk, is dat ik inmiddels over een soort natuurlijk overwicht beschik. Doordat ik stapje voor stapje, al analyserend met de deelnemers meedenk, krijg ik hen meestal na verloop van tijd zover dat ze mee willen werken. Ik zie hen opbloeien, ik ontmoet tevreden ouders en een school die meegeniet. Daarnaast heb ik een zorgbevoegdheid gehaald op hbo-niveau."

De contacten met school en ouders zijn goed en nauw, vertelt ze. Dat moet ook om dit werk te kunnen blijven doen. „We zijn ervan overtuigd dat we een jongere alleen goed kunnen helpen als we optimaal samenwerken met alle partijen om hem of haar heen.

Dat zijn in de eerste plaats de ouders. Zo krijgen zij bijvoorbeeld alle rapportages. Hetzelfde geldt voor de school, want die heeft de jongere aan ons uitbesteed, omdat het op school niet langer ging. Bewust kiezen we ervoor om de drempel naar school laag te houden. Dus als het enigszins kan, gaat de jongere minimaal één keer per week naar school voor een contactmoment. Als het nodig is, ga ik persoonlijk met hem mee of ben ik aanwezig bij een zorgoverleg.

Juist omdat ons traject erop gericht is om terugkeer naar het onderwijs te bevorderen, is het belangrijk dat het contact met de school blijft. We doen ons best om de schoolsetting te verbeteren, niet alleen voor de jongere, maar ook voor de docenten en de klassikale omgeving. We benadrukken dat de leerplichtambtenaar op de hoogte gesteld moet worden.

Ten slotte werken we nauw samen met het *Centrum voor Jeugd en Gezin*. Deze instelling is trouwens meest-

al al bij het gezin betrokken voordat een jongere bij ons terechtkomt."

ONHANDELBAAR

En ook al is de setting anders – bloemen, dieren, een hond – regels gelden er zeker wel. „Neem bijvoorbeeld de mobiel. In de pauze mogen ze die even gebruiken, maar daarna zien we dat apparaat niet meer.

Eén keer kon een deelnemer er op de groep niet afblijven. We hebben toen met zijn ouders en met hem afgesproken dat hij zijn mobiel voorlopig thuislaat, omdat dat voor hem en voor ons het beste is.

Dit voorbeeld laat prachtig zien dat de meeste ouders volledig achter ons staan. Wanneer de jongeren zich hier niet aan de regels houden, kunnen we niet voldoende veiligheid bieden en dan is het einde verhaal. Dat weet iedereen héél goed.

Het leren accepteren van regels en gezag is trouwens één van onze doelen. Zeker voor de jongeren die bij ons komen, zijn regels belangrijk. Ze geven rust. De drie r's die vroeger in de opvoeding vaak genoemd werden, gelden ook voor vandaag: rust, reinheid en regelmaat.

We weten ons in ons werk in alles afhankelijk van Gods zegen. Als het goed is, blijkt dat uit ons hele gedrag en onze manier van werken. We nemen de jongeren serieus, laten merken dat ze er mogen zijn en dat we om hen geven. We geven hun persoonlijke aandacht en erkenning.

„Zeker voor de jongeren die bij ons komen, zijn regels belangrijk. Ze geven rust” ANNEMIEK PUL

Vervolgens denken we niet in problemen, maar in mogelijkheden. Op school werden ze vanwege hun gedrag vaak uit de les gestuurd en kregen ze te horen dat ze onhandelbaar waren. Ze schopten overal tegenaan.

Wij doen ons best om hen uit die negatieve spiraal te krijgen, zodat ze weer optimistisch leren denken. Als een jongere leert zien wat zijn mogelijkheden zijn, opent dat perspectieven voor de toekomst.

Daarnaast past ons ook een stukje nuchterheid. We houden er rekening mee dat we niet alle problemen op kunnen lossen, omdat we niet meer in het paradijs leven. Dat betekent dat ons leven niet perfect is en dat het dat hier ook nooit zal worden.

Het is ook niet zo dat we werken als een stelletje idealisten. We bieden als professionals op een deskundige manier zowel onderwijs als zorg."

VERTROUWEN WINNEN

Het werk heeft merkbaar Annemiekes hart. Het zorgen voor jongeren is verweven met haar gezinsleven en haar vier kinderen. „Naast de dagopvang hebben we ook nog twee woonunits laten bouwen waar jongeren kunnen leren om zelfstandig te wonen, om op eigen benen te staan.

Hier doorlopen ze vier fasen. De twee jongens die er nu zijn, zitten in fase één. Dat betekent dat ze nog twee keer per week bij ons aan tafel schuiven voor de warme maaltijd. Iedere dag heb ik wel even contact met hen en maken we een praatje. We drinken iets of doen een spelletje. Als ze thuiskomen, melden ze dit meestal, hoewel ze dat niet verplicht zijn. De twee jongens hebben een eigen woon-slaapkamer en delen met elkaar de woonkeuken, de ingang, de douche en het toilet.

Ten slotte zijn we in de weekenden en schoolvakanties een logeeradres voor jongeren die extra rust en aandacht nodig hebben of van wie het gezin van herkomst tijdelijk ontlast moet worden. Deze jongeren draaien volledig mee in ons gezin.

Onze vier kinderen staan gelukkig volledig achter ons werk. Het is wel een keer voorgekomen dat één van onze kinderen liever niet wilde dat een jongere een aantal weekenden bij ons zou logeren. Ze kenden el-

„Op school kregen ze te horen dat ze onhandelbaar waren. Wij doen ons best om hen uit die negatieve spiraal te krijgen”

ANNEMIEK PUL

kaar van de basisschool en onze zoon had slechte ervaringen met het stoere gedrag van zijn leeftijdgenoot.

Onze eerste taak was toen om dat onderling uit te praten. Dat is gelukt. Zouden we daar niet in geslaagd zijn, dan kan zo'n jongere natuurlijk niet bij ons komen, want dat levert veel te veel spanning op. Ze hebben echt elkaars vertrouwen moeten winnen."

REM

In de tijd dat de onderwijszorgboerderij nu draait, maakte Annemiek al veel mooie momenten mee. Ze kan er zo een paar opnoemen. „Het zou niet best zijn als ik dat niet zou kunnen. Ik word helemaal blij als ik een jongere zie die nu floreert, terwijl hij op een gesloten opvang heeft gezeten. Of als ik iemand voor het eerst hoor zeggen dat hij aan zichzelf wil gaan werken. Of wanneer iemand zegt: 'Het spijt me, dit had ik niet moeten doen, sorry!'

Als ik mijn organisatorische vaardigheden in kan zetten, geeft dat een goed gevoel. Dat wordt nog versterkt als ik merk dat we iets te bieden hebben aan onze jongeren.

Als kind was ik al heel ondernemend. Ik herinner me dat een vriendinnetje helemaal op was na een logeerpartijtje bij ons. Zo veel hadden we samen ondernomen!"

Lachend: „Gelukkig is Jan – die ook alle financiën doet – af en toe mijn rem. Dat is weleens nodig." ♦

„Ik word helemaal blij
wanneer iemand zegt:
‘Het spijt me, dit had ik
niet moeten doen, sorry’”

